

Székely János esztergom–budapesti segédpüspök előadása:
„Ti keressétek először az Isten országát és annak igazságát...” (Mt 6,33)

Nagy szeretettel, nagy örömmel köszöntöm a Lelkipásztori Napok minden kedves résztvevőjét: paptestvéreket, szerzeteseket, világi lelkipásztori munkatársakat, hitoktatókat!

Arról szeretnék elmondani néhány gondolatot, hogy mit is jelent az Isten országa, mi az a titokzatos valóság, amelyről Krisztus annyit beszélt. Tanításának az egyik legközpontibb örömhíre, igazsága, valósága volt, de gyakran talán nem értjük ennek a kifejezésnek a pontos jelentését. Néhány szót arról is szeretnék szólni, hogy mit jelent az Isten országa a mi életünkben, plébániai közösségeink számára.

Hadd kezdjem néhány történettel, amelyek számomra nagyon közel hozzák azt, hogy miről is beszél Jézus. Az első, amit felidéznék, egy hatalmas fordulópont Szent Ferenc életében: Ferenc Assisiben élt, jómódú volt. Könnyed szórakozásban, mulatozásban telt fiatalsága. Nagyon sokat irigyelték őt. Amikor háború robbant ki Assisi és Perugia között, Ferenc is ott volt a csatában. Elkényeztetett ifjú volt, nem nagyon tudta forгатni a fegyvereket; fogságba került. Perugiában egy rendkívül egészségtelen börtönbe került, ahol súlyosan megbetegedett. Apja, Pietro di Bernardone kiváltotta a fiát a börtönből. Hazahozták Ferencet. Élet és halál között lebegett, és talán végigfutott fejében a gondolat, hogy milyen szörnyű lenne most meghalni. Az életében eddig semmi igazán jót nem tett, mindig csak szórakozott; mennyire üres volt az élete. Ferenc lassanként felépült, és egy délután kilovagolt a városból. Szembe jött vele egy leprás koldus. Mindig iszonyodott a leprások sebeitől, rettegett ettől a betegségtől. És ekkor Ferenc egy titokzatos hangot hallott, amely azt mondta neki: „szállj le a lóról, öleld meg ezt a leprás koldust”. Ferenc érezte, hogy talán egy utolsó lehetőséget kapott arra, hogy valamelyest megtöltse addigi üres életét. Leszállt a lóról, megölelte, megcsókolta a sebekkel teli arcot. Nem sokkal halála előtt visszaemlékezett erre a pillanatra, és azt mondta, hogy akkor, ami addig keserűnek tűnt, édessé lett; ami addig nehéznek tűnt, könnyűvé. Ferenc olyan boldogságot tapasztalt meg, amit addig nem ismert. Ismerte a szórakozás örömét, most átélte a szeretet boldogságát.

Isten országa hasonlít a kereskedőhöz, aki drágagyöngyöt keresett, és amikor egy különlegesen értékeset talált, örömeiben eladta mindenét, amiye csak volt, és megvette azt (Mt 13,45-46).

A második történet Charles de Foucauld életéből való. Hasonlóan nehéz ifjúsága volt. Mulatozott, ivott, kártyázott, rengeteg pénzt vesztett el a családi vagyonból; szerelmi ügyei is voltak, botrányos ügyek – annyira, hogy a család végül

kitagadta Foucauld-t, hogy ne hozzon rájuk több szegényt. Így került a fiatalember Algériába. Az akkori francia háborúk során önkéntesként vállalta, hogy Algériában harcol. Halált megvető bátorsággal küzdött, igazából arra vágyott, hogy lelőjék. A legelső csatasorokban hamar újabb kitüntetések, katonai rangokat szerzett. Nem sokkal később Marokkóba szökött, amely akkoriban még egy lezárt ország volt. Ott tartózkodván, ámulattal figyelte az arabok hatalmas és erős hitét. Magában azt mondta: „talán én vagyok az egyetlen ebben az országban, aki ateista”. Az éjszakát igen gyakran a szabad ég alatt töltötte, órákon át nézte a gyönyörű csillagos eget. Valami már kezdett megmozdulni a szívében. Karácsony előtt hazament. Egy hajnalon bement egy templomba, és látta, hogy hátul, a gyóntatószék közelében idős, szimpatikus arcú atya áll. Gondolt egyet, odament, és azt mondta: „Kételyeim vannak a hitben. Feleljen a kérdéseimre!” Az atya ránézett a fiatalemberre, és leolvasta arcáról elmúlt éveinek zűrzavarát, bűneit. Szemébe nézett, és azt mondta: „Jöjjön be a gyóntatószékbe, térdeljen le, gyónja meg a bűneit, és hinni fog.” Foucauld erre azt mondta: „Atya, félreértett engem, én nem gyónni jöttem. Alig hiszek Istenben. Kérdéseim vannak. Feleljen nekem!” De az atya megint csak a szemébe nézett, és azt mondta: „térdeljen le, gyónja meg bűneit, és hinni fog!” Foucauld végül engedett az unszolásnak, letérdelt, és letette több mint tíz év bűneit, minden szépítés nélkül, minden magyarázat nélkül. Abban a pillanatban érezte, hogy a kegyelem, mint hatalmas folyó, átömlik rajta. Ahogy fölállt, már valóban hitt. Nem sokkal később eldöntötte, hogy pap lesz.

Az Isten országa olyan, mint amikor a tékozló fiú hazatalál az Atya ölelő karjaiba. Isten országában nagyobb öröm van egy megtérő bűnös miatt, mint kilencvenkilenc igaz miatt... (vö. Lk 15,7. 11–32)

A harmadik eset néhány éve, karácsony előtt történt Esztergomban: egy hatgyerekes, nagyon szegény család adósságok miatt elveszítette az otthonát. Keresgéltek albérletet, de hat gyerekkel sehova sem fogadták be őket. Végül nagy nehezen találtak egy helyet, egy szinte teljesen üres lakást: bútor is alig volt benne. Ott álltak karácsony előtt ennivaló nélkül hat kicsi gyerekkel. Ajándékokra nem is mertek gondolni. Az édesanya szíve összeszorult, hogy hogyan fogják ezt az ünnepet végigcsinálni. Karácsony előtt egy nappal a ház előtt, ahol az albérlet volt, megállt egy kis teherautó, amelyet egy férfi vezetett. A teherautót rengeteg mindennel, bútorokkal rakták meg; volt rajta fenyőfa, díszek, ajándékok, ennivaló. S a fiatalember elkezdte ezeket szépen lepakolni és bevinni a lakásba. Az édesanya ámulva kérdezgette: „Ki maga? Honnan jött? Honnan hallott rólunk? Egyáltalán miért teszi ezt?” Az ember még a nevét sem volt hajlandó megmondani. Visszaült a teherautóba, és elment.

A mennyek országa ilyen – amikor a szegény ujjonghat, hogy övé a mennyek országa; amikor az éhező jóllakik, a szomorú vigasztalást talál (vö. Mt 5,3.6).

Mi is a mennyek országa? Ahogy Jézus anyanyelvén hangzik: *malkutha dishmayya* – az egek uralma, a mennyek országa. Nagyon sokszor már magát a kifejezést is félreértjük, és azt gondoljuk, hogy itt a mennyországról van szó, vagyis a halál utáni beteljesedésről. Nyilván erről is. Az emberi élet beteljesedése az Úristen világában, a halál kapuján átlépve lesz osztályrészünk. De a kifejezés elsősorban nem erre akar utalni. Jézus korában tiszteletből nem ejtették ki nagyon gyakran Isten nevét; helyette többek között azt a szót használták, hogy *egek*. A héber és az arámi nyelv is többes számban használja az *ég* szót, így alakul ki ez a kifejezés: *egek országa, mennyek országa*. De jelentése egész egyszerűen ez: *Isten országa, Isten uralma*.

Mit jelent az Isten országa? Hadd adjak erre egy nagyon banális és egyszerű definíciót, ami talán jól rámutat e fogalom lényegére: az Isten királysága az a hely és az a pillanat, ahol és amikor Isten király; amikor Ő valóban uralkodik – az emberi szívekben, a világban. A *Miatyánkban* ennek az uralomnak az eljövételét kérjük. Azt kérjük: „jöjjön el a te uralmad, a te királyságod!” A következő kérdés gyakorlatilag ugyanezt ismétli meg: „legyen meg a te akaratod”. Végre nem csak a mennyben, ahol az angyalok, az üdvözültek tökéletesen Isten akaratát élik, a szeretet harmóniájában élnek. Ott tökéletes az Isten királysága. Isten akaratát történjék meg végre – ne csak a mennyben, hanem – itt a földön is! Ide is jöjjön el Isten királysága! Isten országa ezt jelenti: Isten szeretetének kincse, ami eljön és uralkodik és betölt. Betöltötte Ferenc szívét, úgy, hogy túlcsordult: ami keserűnek tűnt, édessé lett. Betöltötte Charles de Foucauld szívét, megtisztította őt, és túláradt a szegények, az éhezők, a gyöngék felé.

Ez a fogalom – Isten uralma – ismerős volt a Krisztus előtti évszázadokban is. A rabbik úgy tartották, hogy Isten a teremtéstől kezdve az egész világon uralkodott; az egész világnak Ő volt az ura. Isten uralma azonban a vízőzön óta – amikor a bűn elborította a földet, az erőszak elárasztotta a földet – itt a földön megszűnt. Isten már csak a mennyben volt király, az emberek szívében már nem, a földön már nem. A sínai szövetségekötéstől kezdve az Úristen újra király volt azoknak a szívében, akik befogadták Őt, akik magukra vették törvényeit. Elmondani a *Sh'ma Izrael*, a *Halld, Izrael* imádságot, azt jelenti a rabbik megfogalmazása szerint, hogy magamra veszem az Isten országának igáját; vagyis belépek az Ő akaratának, az Ő gyönyörű rendjének világába. Bennem Isten király, az Ő törvényei szerint élek. A *Sh'ma Izrael* elmondani azt jelenti, hogy magamra veszem az Ő országának igáját (vö. Ber. 13a). Az idők végére, a Messiás eljövételével azt várta a zsidóság, hogy a Messiás majd újra kiterjeszti az egész világra az Isten országát. Általa, a Messiás-király által Isten újra

király lesz az egész földön, minden emberi szívben. Országának soha nem lesz vége. A nagy folyótól a tengerig tart az Ő uralma (vö. Zsolt 72,8).

Különlegesen beszél az Isten uralmáról az apokaliptikus irodalom a Krisztus előtti utolsó évszázadokban. Megtaláljuk ezt a fogalmat Dániel könyvében, például abban a látomásban, ahol különböző földi birodalmakat ír le: a hatalmas szobor látomásában, amelynek aranyból, ezüstből van a feje, a nyaka bronzból, vasból és agyagból a lába. Földi, emberi birodalmak. Egyre törekenyebb emberi országok. Ezután az szerepel a látomás szövegében: kicsike kő indult el egy hegyről, anélkül, hogy bármilyen emberi kéz megérintette volna; de a kicsi kő legördült, eltalálta ennek a szobornak a lábát, összetörte, és az egész szobor hatalmas romhalmazzá lett, a kőből pedig egy óriási hegy, ami betöltötte a földet (vö. Dán 2,31–45).

Isten uralma valahogyan így érkezik. Nem emberi erőből. Nem földi ország. Nem hasonlít az addigi birodalmakhoz. Titokzatosan, emberi kéz érintése nélkül. Egy kicsinyke kő, amely legördül, s amely aztán betölti a földet.

Dániel könyvének hetedik fejezetében egy másik, hasonló látomásról olvasunk: a tengerből – amely a negatív erőknél, a gonosz hatalmának szimbóluma – vadállatok emelkednek föl, amelyek földi birodalmakat jelképeznek. Az emberi birodalmak állatiasak. Oly módon kormányozzák az embereket, mint a vadállatok. Ezek a vadállatok az állattá alacsonyodó emberi birodalmak szimbólumai. Majd azt olvassuk a látomásban, hogy az ég felhőin közeledett valaki odafentről. Valaki, aki emberfiához volt hasonló, emberhez volt hasonló. Az állati birodalmak után jön egy emberi birodalom. Isten emberséges és békés uralma. Nem alulról érkezik, nem mi, emberek hozzuk létre, hanem odafentről jön. Ajándék. Istentől száll alá. Az emberfiához hasonló uralom a könyv magyarázata szerint a magasságbeli szentjeit jelenti, akik majd öröklék az országot. Ennek az országnak soha nem lesz vége. Isten országát jelenti, amely odafentről érkezik, amelynek békéje betölti az egész földet (vö. Dán 7,1–28).

Isten országa tehát olyasvalami, amit nem mi emberek hozunk létre, nem mi építjük.

Szent Márk evangéliumában van egy különleges példabeszéd, amelyet talán nem is pontosan értünk, illetve nem sok jelentőséget tulajdonítunk neki. Már Szent Máté sem veszi be a maga evangéliumába, talán emiatt sem, mert ő maga sem érti pontosan e jézusi történet lényegét. Azt mondja Jézus: a mennyek országa olyan, mint amikor egy ember magot vetett a földjébe; és utána, akár alszik, akár ébren van, éjjel vagy nappal, a mag kicsírázik, szárba szökken, kalászt hajt. A mag – így mondja – *önmagától* (görögül *automaté*) sarjad ki, szárba szökken, kalászt terem. S amikor a termés beérik, a magvető rögtön fogja a sarlót, mert itt az aratás (vö. Mk 4,26–29).

Isten országa ajándék, nem mi emberek hozzuk létre. A magot nem a magvető növeszti, nem a szántóvető ember – titokzatosan növekszik. Isten országa olyan, mint az a titokzatos, kicsiny kő, amelyet nem emberkéz indít útjára.

A Jelenések könyvében két nagy szimbólumot olvasunk az emberi történelemről: az első szimbólum a bűnös város, Babilon, amelyet az ember épít. Égig érő torony, amelyet alulról építenek. Az ember a maga erejéből akar feljutni Istenhez, beteljesíteni a létét. Totális ura akar lenni a földi világnak. E város másik szimbóluma a parázna asszony, a bűnös asszony, aki vértanúk véréből részeg. A földi város, amire az ember képes (vö. Jel 17).

A történelemnek azonban nem ez a végpontja: nem a parázna asszony, nem a földről épülő, hatalmas Babilon. A történelem végpontja az odafentről alászálló város, a mennyei Jeruzsálem, amely Istentől száll alá, és szép, mint a vőlegényének fölékesített menyasszony. Isten gyönyörű, tiszta menyasszonya (vö. Jel 21). A történelmet nem az ember teljesíti be. A történelemnek nem az ember a főszereplője – hála Istennek! A történelemnek az Úristen a főszereplője. A magunk életének sem mi vagyunk a főszereplői, hanem az Úristen. Ő alkotott minket, Ő az, Aki hazavár, Aki megváltott minket, Aki beteljesíti az életünket.

Az Isten országát nem az ember építi. Kicsit tévesen szoktuk ezt a kifejezést használni, és nyilván lehet ezt jól is érteni, hogy: Isten országát építjük a plébánián. Azt hiszem fontos tudatosítani, hogy ez nem helyes kifejezés. Isten országát nem mi építjük. Mindenekelőtt ajándék, fönről jön. Isten országát az Úristen építi, az Ő igéje építi. Ahogyan Izaiás próféta mondja: *„Amint az eső és a hó leszáll az égből, és nem tér vissza oda dolgavégezetlenül, hanem magot ad a magvetőnek, kenyeret az éhezőknek, úgy lesz az én igémmel is, amely ajkamról származik, nem tér vissza hozzám dolgavégezetlenül, hanem elvégzi, amelyet rábíztam”* (Iz 55,10-11). Odafentről épül az Isten országa, Isten Igéjének titokzatos erejéből, amely fönről leszáll, és megtermékenyíti a világot. Isten országa a Messiás eljövedele által jön el. Azáltal, hogy Isten földre lép, testet ölt, jelenvalóvá lesz. Odafönről érkezik, mint az Emberfia, Aki az ég felhőin jön.

Isten uralma azt is jelenti, hogy Krisztus legyőzi a gonosz uralmát. Különösen is megnyilvánul ez az evangélium elbeszéléseiben, amikor Jézus betegeket gyógyít, gonosz lelkeket űz ki. Az ókori világban is nagyon sok, pszichikai betegségekkel küzdő ember volt. Nem voltak még pszichiátriai osztályok, sem kórházak, tehát nagyon sok ilyen esettel találkoztak az emberek, és általában a gonosz jelenlétének tulajdonították e betegségeket. Jézus, amikor gyógyít és kiűzi a gonoszt, akkor azt mondja, hogy ezáltal megjelenik benne, általa az Isten uralma. A sátán olyan, mint az erős ember, aki a házában ül, és őrzí zsákmányát, a betegeket, a megszállottakat. Csak akkor lehet tőle elvenni ezt a zsákmányt, vagyis meggyógyítani a betegeket, ha

jön egy nálánál erősebb, aki megkötözi őt. Ez a nálánál erősebb nem más, mint Krisztus, Aki elragadja a sátántól zsákmányát (vö. Lk 11,21-22). Ahogy Jézus mondja: „*ha én Isten ujjával űzöm ki a gonosz lelkeket, akkor már elérkezett hozzátok az Isten királysága*” (Lk 11,20). Vagy másutt: „*láttam a sátánt: mint villám, úgy bukott le az égből*” (Lk 10,18). Isten országa ezt is jelenti, hogy Isten uralkodni kezd világban; megtöri a sátán hatalmát. Uralkodni kezd az emberszívekben, kiszabadít rabláncokból, szenvedélyekből, bűnökből; elragadja a sátán zsákmányát.

Isten országa jelenti a Lélek jelenlétét, munkáját. A zsidóság úgy tartotta, hogy az utolsó próféták halála után a Lélek kialudt Izraelben, Malakiás halála óta nincsenek próféták. Ahogy például a Makkabeusok könyvében többször is olvassuk: „*nincsen prófétánk, és nincs, aki a jövőndöket tudná. A Lélek hangja kialudt Izraelben*” (vö. 1Makk 4,46; 9,27; 14,41). Így mondták a rabbik, hogy már csak egy távoli visszhangot lehet hallani az Úristen hangjából (vö. Tos. Sotah, 13,2). A *bat-kol*, a visszhang, ami még hallatszik az Isten hangjából, de a Lélek hangját, a prófétai hangot már nem lehet hallani Izraelben. Azt várják azonban, hogy a végső időkre majd visszatér a Lélek. Joel prófétánál ezt olvassuk: „*a végső időkben újra kiárad a Lélek a magasból. Fiaitok és lányaitok jövőndölni fognak, prófétákká lesznek*” (vö. Joel 3,1-2). Jézus eljövetelekor ez teljeseedik be: Őt a Szentlélek keni föl; megkeresztelkedésekor kiárad rá a Szentlélek; a Lélek erejében megy a pusztába; aztán a Lélek indítja Őt küldetésére is. A názáreti zsinagógában ezt mondja: „*Az Úr Lelke rajtam. Ő kent föl engem. Elküldött, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek, szabadulást a foglyoknak*” (Lk 4,18-19). A Lélek, amelyet kialudtnak hittek, most újra jelen van, újra szól. Jézus a Lélek erejével gyógyít.

Isten királysága ezt jelenti: Isten újra belép a világba, és újjáteremti azt. Isten országa igazából nem más, mint maga Jézus, Akiben Isten jelenvalóvá lett; Akiben emberré lett, közöttünk van. Órigenész így is nevezi Jézust: *auto-basileia* (vö. Hom. in Ez 1,11). Ő maga az ország, Akiben Isten jelen van; Ő az Emmanuel, Akiben beteljesedik a jövőndölés: velünk az Isten. Isten országa nem más, mint maga Jézus.

Isten országa átformálja a világot is. Nem csak egy lelki ország. Legyőzi a világban levő gonoszt is. A nyolc boldogság ezt hirdeti meg: „*Boldogok vagytok, ti szegények, mert tiétek az Isten királysága. Boldogok vagytok, aki sírtok, mert vigasztalást találtok. Boldogok vagytok, akik éheztek, mert íme, jóllaktok*” (Mt 5,1-4). Jézus nem idealizálja a szegénységet, az éhezést, a sírást. Nem azt akarja mondani, hogy jobb az, aki sír, annál, aki nevet. Nem azt akarja mondani, hogy az Úristen azt várja, hogy a földön mindenki sírjon és éhezzen, hogy neki csak a nyomorúságos ember jó. Nem idealizálja a sírást, az éhezést, a szegénységet, hanem egy ideális országról beszél, ahol nem lesz többé szegénység, és nem lesz több éhezés. Az éhező nem azért

boldog, mert éhezik, hanem azért boldog, mert jóllakik. A síró nem azért boldog, mert sír, hanem mert vigasztalást talál.

Jézus újfajta világot hirdet meg, ahol a szeretet átformálja az egész társadalmat. Ezt várták az ókori kelet népei a földi királyoktól is. Akkor tartottak jó királynak egy királyt, ha a szegények védője volt, a gyöngék védelmezője; ha enni adott az éhezőknek. Az ókori kelet népei nagyon világosan tudták, hogy a jogegyenlőség önmagában nem biztosítja kellőképpen az igazságot, az emberek boldogulását. Hiába vannak egyenlő jogok, az erős, a gazdag, a hatalmas mindig érvényesíteni fogja a maga erőfölényét a gyöngével, a szegénnyel szemben. Az ókori kelet népei azt mondták, hogy egy király csak akkor igazságos, ha erőnek erejével a gyöngé mellé áll, és visszaszorítja az erőset, a gazdagot, a hatalmasat. Csak az ilyen királyt nevezték igazságosnak.

Milyen érdekes, hogy akkád nyelven – ahogy Hammurabi törvényoszlopát írták, ahol a törvényoszlop végén az igazságos király eszményéről is szó van (24,48–79) – „igazságot tenni” azt is jelenti, hogy „adósságot elengedni”. A két dolgot ugyanúgy fejezték ki akkád nyelven. Ebben is benne van a régi keleti ember nagy bölcsessége: jól tudták, hogy aki eladósodott, azt már millió módon kifosztották, éhbérért dolgoztatták. Talán elvesztette házát, földjét, talán el kellett adnia feleségét, gyerekeit, önmagát is adósrabszolgának. Ha az uraság elengedi adósságát, akkor nem kegyet gyakorol, hanem igazságot tesz, valami keveset visszaad abból, amit elvettek ettől az embertől. Adósságot elengedni, azt jelenti: igazságot tenni. Erre hivatkozott II. János Pál pápa a 2000. jubileumi évben, amikor többek közt azt mondta, hogy ha a dúsgazdag országok, a világ gazdasági nagyhatalmai legalább az éhező országok államadósságait elengednék, akkor nem kegyet gyakorolnának, hanem igazságot tennének, visszaadnának valami keveset abból, amit a gazdag nyugati világ elragadott Afrikából és sok más helyről a világban.

Az ókori keleti ember királyideálja a szegények, a gyöngék védelmezője volt. Egyiptomban egy fáraó trónra lépésekor a következő módon köszöntötték az új uralkodót: „Boldog nap! Az ég és a föld örvendeznek! Aki eddig sírtak, most ujjongva örülnek. Akik éheztek, most, íme, jóllaknak” (Torinói Osztrakon; ANET 378-379). Mintha csak a nyolc boldogságot hallanánk: boldog nap! Akik éheztek, most, íme, jóllaknak. Akik sírtak, most, íme, örülnek. Amikor Jézus meghirdeti a nyolc boldogságot, akkor igazából ezt mondja: örülhet a világ, örülhet a szegény, az éhező, a síró, mert végre elérkezett a nap, eljött a Messiás-király. Van védelmezője a gyöngének. Isten megalapítja az Ő országát itt a földön – azt az országot, ahol nem lesz több sírás, és nem lesz többé éhezés. Isten országa tehát azt is jelenti, hogy az Úristen valóságosan uralkodni kezd a világban.

Az ember lényege szerint társas lény. Kapcsolataink a lényegünkhöz tartoznak. Én-né az ember csak a *te* által lehet. A másik arcának tükrében pillanthatjuk meg önmagunkat. Egy kisgyerek úgy tanul meg mosolyogni, hogy édesanyja rámosolyog; úgy tanul meg beszélni, hogy édesanyja beszél hozzá. Akkor lesz önbizalmunk, ha megbíznak bennünk. Úgy tanulunk meg szeretni, hogy a szeretetünket elfogadják. Az ember lényege szerint társas lény. Az Úristen csak úgy tud minket megváltani, megújítani, ha a kapcsolatainkat is gyógyítja, megújítja. A megváltásnak társadalmi dimenziója is van. Jézus nem csak az Istennel való kapcsolatunkat akarta gyógyítani. Ő nem másodhegedűsnek jött. Ő az egész világot át akarja formálni. Jelen akar lenni a családjainkban; abban, ahogy a férj és a feleség szeretik egymást; abban, ahogy a szülő neveli a gyermekét; ahogyan az ember a pénzével bánik, vagy az egyik nemzet a másikkal. Az egész világot át akarja alakítani. Isten országa ezt is jelenti; nem csak egy lelki ország. Kapcsolatainkat is meg akarja újítani Krisztus; szeretettel, igazsággal akarja betölteni.

Szent Máté evangélista különösen nagy hangsúlyt fektet az Isten országának erre az – úgymond – erkölcsi dimenziójára. Máté evangéliumában Jézus úgy jelenik meg, mint új Mózes, aki új törvényt ad. A nyolc boldogságnak is Máté evangélista ad erkölcsibb jelentést, vagyis arra helyezi a hangsúlyt, ahogyan befogadjuk, ahogyan magunkévá tesszük az ajándékot, ahogyan eszerint átformálódik a szívünk, illetőleg a világ. Ezért egy kicsit kiegészíti a nyolc boldogság egy-két mondatát. Azt mondja: *„lélekben szegények”; „éhezik az igazságot”*. Erkölcsivé formálja a boldogságokat; arra helyezi a hangsúlyt, ahogy befogadjuk Isten ajándékát. Mit jelent az, hogy *„éhezi az igazságot”*? A korabeli nyelvezetben a szent embert úgy nevezték, hogy *igaz ember, caddiq*. A régi vallásos zsidó ember legfőbb vágya volt, hogy Isten előtt igaz legyen, igaz ember legyen. Éhezni az igazságot egyáltalán nem azt jelenti, amit ma nagyon gyakran elképzelünk, hogy egy igazságos társadalom után vágyakozunk, hanem azt jelenti, hogy valaki teljes egészében, a lénye legmélyéről éhezik, vágyik arra, hogy Isten előtt igaz ember, szent ember legyen. Egész lényével erre éhezik. Ugyanezt jelenti az *igazság* a szó Jézus másik mondatában, ahol azt mondja: *„ha a ti igazságotok”* – vagyis életszentségetek, igaz voltotok – *„nem múlja fölül a farizeusokét, írástudókéét, akkor nem mentek be a mennyek országába”* (Mt 5,20). Az igazság azt jelenti: életszentség, Istenhez méltó igaz élet. Ugyanezt jelenti a szó abban a mondatban is, amely a bevezetőben is elhangzott: *„ti keressétek először az Isten királyságát, az Isten országát, és annak igazságát”* (Mt 6,33), vagyis az annak megfelelő igaz életet, az ahhoz méltó életet – az Istenhez méltó szent életet.

Mindenekelőtt keressétek az Ő szeretetében való életet, a többi megkapjátok hozzá.

Az emberi élet legfőbb célja, hogy megtanuljunk szeretni, és adni, Istenben élni, Aki maga a szeretet. Ezért születünk erre a világra. Ha ezt a leckét megtanuljuk, akkor léphetünk be Isten örök szeretetébe; ez a legeslegfontosabb dolgunk itt a földön. Nem több az élet, mint az étel? – kérdezi Jézus. Nem több a test, mint a ruha? (Mt 6,25). Az életünket nem arra kapjuk, hogy gyűjtsünk, hogy aggódjunk, hanem arra, hogy szeressünk és adjunk.

Ti keressétek először is, mindenekelőtt, mindenről megfedkezve az Isten igazságát, az Ő szeretetét, a többi mind másodlagos.

Isten országa Jézusban jön el. Abban a Jézusban, Aki Istent így szólítja: „Abba, Apa!” Abban a Jézusban, Aki néha az éjszakát Isten imáadásában tölti, Aki egy az Atyával. Isten országa azt is jelenti, hogy Jézus behív minket ebbe a közösségbe. Megtanít arra, hogy mi is így szólíthassuk Istent: „Abba, szenteltessék meg a te neved!” (Lk 11,2). Ő már nemcsak Jézusnak az Atyja, hanem a mi Atyánk is. „Fölmegyek az én Atyámhoz, aki most már a ti Atyátok is. Az én Istenemhez, aki most már a ti Istenetek is” (vö. Jn 20,17). Krisztus húsvétja által az ég és a föld újra összekapcsolódik, beléphetünk a Szentháromság életébe. A Lélek által mi is ezt kiáltjuk: „Abba, Atyánk!” (Gal 4,6).

Isten országa ezt is jelenti: Jézussal együtt odalépünk az Atyához. Imádjuk Őt lélekben és igazságban. Föltárul előttünk is az Úristen szíve, Jézus föltárja nekünk. „Áldalak, téged, Atyám, mennynek és földnek ura, mert elrejtetted ezeket a bölcsék és okosak elől, de föltártad a kicsinyeknek. Igen, Atyám, így tetszett ez neked. Senki sem ismeri az Atyát, csak a Fiú. És senki sem ismeri a Fiút, csak az Atya. És az ismeri az Atyát, akinek a Fiú kinyilatkoztatja” (Mt 11,25–27). A Fiú eljött, és föltárja előttünk az Atya szívét, hogy mi is beléphessünk ebbe a szívbe. Isten országa ezt is jelenti, Jézussal együtt mi is ezt kiáltjuk: „Abba, Atyánk!”

Nagyon érdekes a szívtelen szolga példabeszéde, amit még szeretnék röviden fölidézni (vö. Mt 18,23–35). Ha példabeszédnek csak a második felét nézzük – kijön a szolga, és szolgatársát fojtogatja, aki száz dénárral tartozik neki –, a második fele emberileg nézve teljesen érthető; abszolút hétköznapi, mindennapos dolog. Egy dénár akkoriban egy egyszerű ember egynapi keresete volt, egy napszamos egynapi keresete – vagyis száz dénár nem túlságosan kicsi összeg. Nem volt óriási nagy sem, de elhanyagolható sem: egy szegény ember háromhavi fizetése. Nem volt ritkaság abban az időben, hogy az adóst börtönbe vetették, sőt, néha meg is korbácsoltatták, hogy a rokonok együtt érezzenek vele, és kiváltsák őt, kifizessék a tartozást. Ha az

adósság nagy volt, akkor eladták az adóst rabszolgának. Ebben az esetben nem ez történik, ugyanis egy rabszolga ára több volt, mint száz dénár – ilyen értelemben is törvényesen jár el ez a szolga, aki nem adja el rabszolgának az adósát, csak a börtönbe veti. Ha csak a második felét nézzük a példabeszédnek, akkor teljesen logikus, normális; helyén van; nap mint nap megtörténik. Csak akkor döbbenünk rá, hogy mennyire szörnyű, amit ez az ember tesz, ha tudjuk, hogy néhány perccel azelőtt elengedtek neki tízezer talentumot – egy visszafizethetetlen, hatalmas adósságot, egy elképzelhetetlen mértékű adósságot. Csak ennek tükrében látszik tettének borzalmas volta.

Gyakran mi is így élünk, mint ez a szívtelen szolga. Fojtogatjuk egymást apró, kicsiny vétségek miatt; civódunk, veszekszünk – s ez majdhogynem normálisnak, természetesnek is tűnik. Az ember akkor döbben rá arra, hogy mennyire szörnyű az, hogy így él, ha ráébred arra, ha meglátja, hogy az Úristen neki is tízezer talentumot adott, engedett el. Ha ebben a háttérben látom az életemet. Jézus erre akar minket megtanítani, erre a tízezer talentumnyi kincse.

Nemrégiben egy lelki délutánon voltam. Karácsony előtt lelkinappal készültünk az ünnepre, melyre házaspárok voltak hivatalosak. Eljött egy olyan házaspár is, ahol a feleség tolószékben ült; egyik lábát, egyik kezét egyáltalán nem tudta mozgatni, mégis feltűnően boldog, derűs, életerős volt a házaspár, természetesen áradt belőlük a szeretet egymás iránt és az öröm. Öröm volt rájuk nézni. A lelkinap végén röviden beszélgettem ezzel a különleges házaspárral. Elmondták, hogy amikor összeházasodtak, makkegészséges volt a feleség, később derült ki betegsége. Sclerosis multiplexben szenvedett. Két gyermekük született házasságuk elején. Amióta a feleség beteg, minden dolgot a férj végez el: korán kel, takarít, főz, mos, iskolába viszi a gyerekeket. Mindent ő végez a felesége körül. A felesége már nem tud mosakodni, sem öltözködni, semmit. A férfi hozzátette, hogy kisgyerek korában nagyapja, aki görögkatolikus pap, gyakran mondott neki egy mondatot, amit mélyen a szívébe vésett: „mindig, mindenért legyél hálás, fiam!” A fiatalember azt mondta, hogy ez élete legalapvetőbb mondata: „mindig, mindenért legyél hálás!” Mindennap így kel föl. Megköszöni, hogy a felesége még él; megköszöni minden mozdulatát, amit még meg tud tenni; megköszön minden dolgot, amit megtehet a feleségeért. Úgy érzi, hogy Isten szeretete a tenyerén hordozza őket. Ott van a szívében a tízezer talentum, túlcsoordul. Tele van hálával a szíve.

Isten országa ezt jelenti: Isten szeretetének a kincse. Ő alkotott minket, megváltott minket, meghalt értünk, hazavár minket. Tízezer talentumot ad

mindannyiunknak. Jézus arra tanít, hogy ebben a hálában éljünk, túlcsonduló szívvel éljünk, éljük az Ő keresztyének és feltámadásának titkát!

Mit jelent Isten országának titka a mi életünkben; mit jelent a plébániai közösségeink számára?

Hadd mondjak három rövid gondolatot: Isten országát élni mindenekelőtt azt jelenti, hogy beengedjük Isten országát, amely felülről jön, ajándékként jön. Nem mi építjük, felülről jön. Beengedjük az Úristen Igéjét, amely mint az eső és a hó lehull az égből a földre, és megtermékenyíti azt. Nagyon fontos alapidimenziója kellene, hogy legyen minden plébánia életének, hogy Isten igéje életerősen szóljon, tápláljon bennünket, éltesse bennünket. Egyházmegyes atyákkal gondolkodtunk az ősz folyamán arról, hogy mit is jelent az új evangélizáció, amelyre többek között Ferenc pápa is, de az előző Szentatyák is nagy erővel hívnak bennünket. Többek között felmerült az a kérdés, hogy melyek azok a pillanatok, amikor mi, papok magáról az evangéliumról, az örömhírről, Isten szeretetéről, az Ő létéről, a megváltásról, az örök életről, az evangélium szívéből beszélünk. Megdöbbenő felismerés volt, hogy szinte soha. Mindig apró részletekről beszélünk – hány gyertya van az adventi koszorún, és miért ilyen színűek –, de az evangélium szívét röviden, életerősen nagyon ritkán mondjuk el. Mennyire fontos lenne, hogy életerősen szóljon Isten igéje.

Olvastam egy esetet: egy fiatal német lány élete kezdett félresiklani; rengeteget bulizott, abbahagyta a tanulmányait, kábítószer-fogyasztóvá vált. Mindenféle módon próbáltak segíteni rajta; nagy nehezen egy jó egyházi közösségbe is sikerült őt besegíteni, ahol egy ügyes atya volt, aki pszichológiát is végzett. Többször beszélgetett a lánnyal, ám nem sok változást sikerült elérni az életében. A lány nyáron elment Olaszországba dolgozni; egy pizzériában dolgozott. Mire ősszel hazatért, teljesen átalakult: derűs volt, jókedvű; egyáltalán nem járt inni, mulatozni, és a kábítószerfogyasztást is abbahagyta. Az atya nagyon-nagyon örült, és megkérdezte, hogy minek köszönhető ez a nagy változás, amin átesett. Talán valamelyik beszélgetésüknek, egy mondatnak, amit még tavasszal mondott neki? Mire a lány azt mondta, hogy egyáltalán nem. Elmesélte: nyáron egy nagyon érdekes pizzériába került, ahol egy szimpatikus szakács volt, aki egyik nap azt mondta neki: „te lány, nem tetszel nekem. Olyan vagy, mint a három hete esős idő; lerí rólad a szomorúság, az életkedv hiánya. Elő kellene vened a Bibliát, ki kellene nyitnod, hogy a lapjai közül előléphessen Jézus, és belépjen az életedbe”. A lány azt felelte, hogy ő nem hisz ilyen ostobaságokban, de azért szöveget ütött a fejében az, amit a szakács mondott. Egy este elővette a Bibliát, aztán következő este is, és legközelebb is – és egyik alkalommal valóban megtörtént: Jézus előlépett a Biblia lapjairól, és belépett az életébe.

Jó megkérdezni magunktól, hogy elhangzik-e az evangélium lényege röviden, világosan, életerősen a szentmiséken, a szentségek kiszolgáltatásakor, temetéseken, plébániai életünkben? Tudunk-e embereket hívni? Meg tudjuk-e szólaltatni a megtérők tanúságtételét? Sokszor a frissen megtért emberek életerős hite vonzza közösségünkbe a távollevőket. Meg tudjuk-e szólaltatni ezt a tanúságtételt? Ott van-e Isten igéje a közösségeinkben?

A második gondolat, amit szeretnék fölvetni: Isten országa azt jelenti, hogy Jézussal együtt beléphetünk az Atya szívébe. Jézussal együtt, Aki fél éjszakákat Isten imádásában tölt, mi is beléphetünk az Atya szívébe, és ezt kiálthatjuk: „Abba, Atyánk!” Úgy gondolom, hogy a mai, nyugati ember legfőbb sebe, baja az, hogy elveszíti a létezés forrását, Istent. Elszakad Tőle, elvágja ezeket a szálakat, és emiatt a mai ember lelkiileg haldoklik. Benedek pápa ezt úgy fogalmazta meg, hogy belső sivatagot él át, mert elfelejtette az élet forrásához vezető utat, elvágta ezt a kapcsot, ezt a szálát. Saját erejéből akarja beteljesíteni a maga életét, de nem megy – ezért belső sivatagot él át. A mai ember alig tud valamiért őszintén lelkesedni. Nem tudja, hogy miért él. Alig tud valaminek őszintén örülni.

Az egyik legfontosabb dolog, amit mi, keresztények adhatunk a mai nyugati embernek, hogy odasegítjük ehhez a forráshoz: az imádság forrásához, Istenhez. Úgy gondolom, nem véletlen például, hogy a taizéi közösségnek, amely alapvetően egyszerűen imádkozni segíti a fiatalokat, ekkora visszhangja van, ennyien mennek ehhez a forráshoz. Terjedőben van sokfelé az imádság háza mozgalom; a szentségimádás, nyitott templomok. Nagyon fontos lenne megnyitni ezt a forrást, hogy odatalálhassanak az emberek. Isten országát élni ezt is jelenti: megnyitni az utat az Atya szívéhez.

A harmadik gondolat: Isten országa mindenkire szól, de elsősorban a szegényt, a szenvedőt, a gyöngét, a beteget, a bűnöst ajándékozza meg. *„Nem az igazakat jöttem hívni, hanem a bűnösöket. Nem az egészségesnek kell az orvos, hanem a betegnek”* (Mk 2,17).

Ha az Isten országát akarjuk élni, akkor nagyon fontos, hogy lépjünk a szegény felé, a gyöngé felé. A mai ember lelki kifáradását látva, azt gondolom, hogy az egyik legalapvetőbb út – ahogyan visszatalálhat az életkedvhez, az örömhöz, ahhoz, hogy újra láthatja, hogy a létének van értelme – pontosan az, ha elmegy a szegényhez, ha segít, ha ad, ha kilép önmagából.

Ezt is jó megkérdezni, hogy jelen van-e a plébániáinkon a szegények felé való odafordulás. Az evangéliumból azt olvassuk ki, hogy a szegénynek neve van. A dúsgazdagról szóló példabeszédben (Lk 16,19–31), amely egyébként zsidó, illetőleg egyiptomi mintákat alakít át, Jézus teljesen új módon fogalmaz. Az alapmintákban a

gazdagnak mindenütt van neve. A zsidó példabeszéd főhőse például a dúsgazdag ember, Bar Ma'jan; a szegénynek pedig nincs neve. Jézus ezt megfordítja: nem tudjuk meg a gazdag nevét, akinek pompázatos temetése volt; de a szegény nevét, akinek csak a kutyák nyalogatták a sebeit, megtudjuk. Isten számára van neve a szegénynek, a gyöngének, a hajléktalannak, a szegénynek, a nyomorultnak. Isten világa más, mint az ember világa. A mi világunkban a hatalmasnak, Rothschildnak, Rockefellernek, a dúsgazdagoknak van neve, a szegénynek nincs. Jézus országában van neve a szegénynek, és van arca. Egy hitelesen élő plébánián is így van, hogy van neve a szegénynek, aki éppen úgy testvér. Nem a legutolsó helyre ültetik, hanem az első helyre, ahogy Jakab levelében olvassuk (vö. Jak 2,2–4).

Néhány apró ösvényt szerettem volna megmutatni:

- beengedni az Úristen Igéjét. Gyerekkoromban hatalmas élmény volt számomra, hogy ferences hittanra jártam, és egy atya állandóan a Bibliát idézte. 14 évesen egy nyáron a teljes Ószövetséget elolvastam, és ez lett az életem egyik nagy fordulata. Beengedni az Isten Igéjét;

- odavezetni az imádság forrásához, megnyitni ezt a kaput, és

- odalépni a szegényhez, a gyöngéhez, akinek Isten országában neve van.

Ha ezeken az ösvényeken járunk, akkor, úgy gondolom, újra és újra átéljük, hogy közöttünk van az Isten országa, és majd bennünket is befogadnak az örök hajlékokba (vö. Lk 16,9).